د دوستانو ډولونه

ليکوال: فقير حسين انصاريان
ژباړن: محمدرحيم دراني

د دوستانو ډولونه

ژباړه: محمدرحیم دراني

د دوستانو او ورونو د ډولونو په هکله له اهلبیتو(ع) ډېر روایتونه نقل شوي دي او د دې لپاره چې انسان په پوهې سره په دې لاره کښې قدم اوچت کړي، پکښې د هر ډول ملګرو او دوستانو بیلګې په روښانه توګه ذکر شوي دي.

هغه کوم یو کس دے چې په خپل ژوند کښې یې ډول ډول ملګري نه وي لیدلي؟

په هغو ملګرو کښې داسې کسان هم موجود وو چې په هغوي به دې باور او اطمینان کاوه، او د هغوي سره له ملاویدو به خوشحالیدلې. او همدارنګ داسې ملګري هم شته چې تا له یې د غمونو نه پرته بل څه نه دي درکړې داسې کسان په ظاهر کښې ملګري او پټه دښمنان دي. چې خپل مکر او چالاکي د خپل ملګري لپاره په زړه کښې پټه ساتي او غواړي چې ملګري ته یې څه نه څه بدي ورپیښه شي.

له همدې وجې ډېره ویره پکار ده چې هسې نه وي چې انسان د داسې تالي ستو په خبرو کښې ګېر شي ځکه چې داسې کسان له هغه دښمنانو نه زیات خطرناک دي چې کوم په ظاهره دښمني کوي.

أُولئِكَ شَرٌّ مَكَاناً وَاَضَلّ سَبِيْلاً او یو شاعر په عربۍ کښې داسې ویلي دي:

و صاحب لی کداء البطن صحبته ----- یودنی کوداد الذئب للراعی یثنی علی جزاه اللّٰه مکرمة ----- ثناء هند علی روح بن زنباع

اوس د دې لپاره چې خبره لا زیاته روښانه شي د اهلبیتو(ع) څخه د ملګرو د ډولونو په هکله راغلي لاندیني حدیثونه لوستونکو ته بیانوو:

امیرالمؤمنین حضرت علی علیه السلام فرمایي:

ملګري په دوه ډوله دي: یو هغه ملګري چې د باور او اعتماد وړ وي، او دویم هغه ملګري چې خنده مخي وي،

هغه ملګري چې د باور وړ وي لکه تلي، وزرې، کورنۍ او مال، نو هر کله چې په خپل ملګري باور لرې نو خپل مال او وخت د هغه لپاره ولګوه، د هغه ملګرو سره ملګرې شه او د هغه له دښمنانو سره دښمن شه د هغه رازونه او پټې خبرې پټې

وساته او د هغه مرستيال اوسه او د هغه ښې خبرې څرګندې کړه ځکه چې داسې ملګري ډېر کم پيدا کيږي.
او هغه دوستان چې خنده رو وي له هغوي نه تاسو ته خوند او خوشحالي رسيږي نو دا ملګرتيا هغوي سره مه پريږده او د دې زيات له هغوي نه تمه مه لره او لکه څومره چې تا سره ښه او په خوشحالۍ ملاويږي ته هم ورسره هم داسې ملاويږه.
د شهيدانو سردار او مشر حضرت حسين بن علی(ع) فرمايلي دي: ورونه په څلور ډوله دي: يو هغه ورور چې ستا لپاره دے او ته هم د هغه لپاره يې، بل هغه ورور چې ستا لپاره دے، بل هغه ورور چې ستا پر خلاف دے او بل هغه ورور چې نه هغه ستا لپاره دے او نه ته د هغه لپاره يې.
له هغه حضرته د دې خبرې د معنې په هکله پوښتنه وشوه نو ويې فرمايل: هغه ورور چې ستا لپاره دے او د ځان لپاره دے هغه ورور دے چې خپلې ملګرتيا سره ستا د رورولۍ د باقي پاتې شونې غوښتونکې دے او خپلې ملګرتيا سره د خپل ورور د مرګ غوښتونکې نه دے.او دا ستا لپاره دے او د خپلې ګټې لپاره هم دے او چې هرکله دا وروروليي يې پوره شي د دواړو ژوند به خوشحال او خوړ شي.او هر کله چې وروروليي له يو اړخه وي او پکښې تناقض او برخلافي وي د دواړو اړخه وروروليي به ناروغه او نيمګرې وي.
هغه ورور چې ستا لپاره دے هغه کس دے چې ځان يې له تمې ژغورلې دے او ستا اړخ ته يې رغبت او ميل پيدا کړے دے له همدې وجې کله يې چې ورورولۍ ته مينه وشي نو پکښې تمه نه وي نو داسې ملګرې ټول وجود سره ستا لپاره دے.
هغه ورور چې ستا په خلاف دے هغه کس دے چې ستا لپاره د ناخوښو پيښو په تمه دے او ستا پټې خبرې څرګنده وي او په کورنۍ کښې تا پسې دروغ تړي او د حسد په نظر تا ته ګوري او د خداي پاک لعنت دې وي پر هغه باندې.
هغه ورور چې نه ستا لپاره دے او نه ته د هغه لپاره يې، هغه کس دے چې خداي پاک هغه له حماقته او کم عقلې ډک کړې دے او د خپل رحمته يې لرې کړے دے او ته به هغه ګورې چې ځان په تا باندې وړاندې کوي او د خپل حرص او تمې له وجې هغه څه چې ته يې لري ځان له يې غواړي.
امام جعفر صادق(ع) فرمايلي دي:

ملګري په درې ډوله دي: يو هغه ملګري دي چې د ډوډۍ او خوراک په شان دي او هر وخت تۀ هغوي ته اړتيا لرې او هغه هوښياد ملګري دي.
دويم د دړد په شان دے او هغه احمق او کم عقل ملګرې دے.
دريم د دارو په شان دے او هغه هوښيار او چالاک ملګرې دے.
او همدارنګ يې وفرمايل: ملګري په درې ډوله دي: يو هغه ملګري چې ستا لپاره له ځانه تېر وي او تا سره مرسته او ياري کوي، دويم هغه ملګرې چې د خپل مال په وسيله تا سره مرسته او ياري کوي، دريم هغه چې د ځان لپاره هم ستا نه غواړي تا يوازې د ځينې خوندونو لپاره پکار راولي نو دې ته په پام سره پکار نه ده چې هغه د باور کوونکو ملګرو څخه وشمارې.

خالي او فارغ وختونه

د ځوانۍ وختونه به په بيړې سره تير شي او بيا بيرته نه راځي.
ځوانان، پکار دي د ژوند لپاره داسې پروګرام جوړ کړي چې له خالي وختونو نه د خپل روحي او رواني ژوند په ګټه کار واخلي او په راتلوونکي وخت کښې د خپل تعليم د جاري ساتلو او د ښه کار په لاس راوړلو لپاره ځان چمتو کړي.
پکار دے د ځوانۍ د خالي او ارزښمن وختونو قدر وکړي او هغه وختونه هسې له لاسه ور نه کړي.
حضرت علي(ع) فرمايي: له دې وړاندې چې د بُډا والي او ضعيفۍ وخت دې راورسيږي له خپلې ځوانۍ ګټه واخله.
او همدارنګ فرمايي: کوم يو کس چې خپل وخت په سستۍ او فضول تېر کړي هيڅکله خوشحالۍ او خوشبختۍ ته نه رسيږي.
ځوانان پکار ده چې ژوند کښې نظم او پروګرام ولري چې وختونه يې د شيطان د وسوسو د ځرند ځاي جوړ نه شي.
هغه پکار ده تفريح او ورزش وکړي چې بدن او روح يې روغ وروزل شي، روغ تفريح او سيل کول انسان د ژوند د يو رنګ کارونو نه ژغوروي او ستړې ته يې نه پريږدي.

حضرت علی(ع) فرمايي: خوشحالي او شادماني د انسان د روح د روزنې سبب ګرځي.
له بده مرغه زمونږ ځينې ځوانان په دې نه پوهيږي چې له خالي وختونو څنګه ګټه واخلي. کله کله د رخصتۍ په خالي وختونو کښې ترې نه ګناه وشي، او نامشروع کارونو ته لاس اچوي او په نتيجه کښې د ځان او د نوور د سستۍ او پښيمانۍ سبب جوړ شي.
دې ته په پام سره، يو ځوان داسې کولې شي چې د زده کړې او لوستلو نه پس ځينې خالي وختونه د ښو ملګرو په مرسته د بدني او هنري کارونو نه ډک کړي.
له همدې وجې خالي وختونو لپاره لاندينې کارونه تاسو ته وړاندې کوو:
نرمش او ځينې سپک روزشونه، هره ورځ او يا په اونۍ کښې څو ځله درون ورزش کول لکه په غره ختل، لامبو وهل، واليبال، فوټبال او نور... خو پکار نه ده چې ټول خالي وختونه دې له همدې ورزشونو ډک شي بلکه يو ښه پروګرام سره پکار دي له خالي وختونو ښه ګټه واخستل شي.
هر ځوان له پکار دي چې خپل خوښ هنر او کار معلوم کړي هغې له مناسب وخت ورکړي چې هغه فن زده کړي لکه: نقاشي، عکاسي، خطاطي، شعر، مکينکي، اليکټرونک او نور... له دې وروسته چې له مطالعې ستړے شي نو کوم وخت چې ورسره خالي پاتې وي هغې کښې دې دا کارونه کوي چې په دې کارونو کښې يې هم تجربه وشي. په خالي وختونو کښې هغه ذوقي او د زړه خوښې کارونه اهميت لري چې:
لومړۍ هغه کار چې د ستا طاقت او توان زياتوي.
دويم هغه کار چې د روح د خوند سبب ګرځي او ژوند د وچ والي او بې روحۍ نه وباسي او انسان په څوڅو څېزونو کښې ماهره وي او څو ډوله ژوند کولې شي.
په مطالعې کښې پکار دي د درسي کتابونو پرته نور ګټه ور کتابونه لکه: اعتقادي، اخلاقي، تاريخي، سياسي، د عامو معلوماتو کتابونه هم مطالعه کړي له دې پرته پکار ده تجويد او د قران قرائت او نورې ژبې لکه عربي، فارسي، انګريزي او نورې هم زده کړي او په بيلا بيلو ډګرونو کښې خپل معلومات زيات کړي چې په ليدتوګه کښې يې وسعت او خپرتيا پيدا شي.

ځینې عملي مهارتونو او فنونو ته هم په ژوند کښې اړتیا پیدا کیږي او پکار ده چې د ځوانۍ په وخت کښې خالي وختونو کښې هغه زده کړې شي لکه: مکینکي او برقي (د بجلۍ) شیزونه جوړول، چې راتلونکې ژوند کښې پکار راځي.
نو پکار ده چې هر اړخ ته فکر وکړې شي او هر اړخیزه پروګرام جوړ کړې شي او د خپل فکري، ذوقي، هنري او علمي استعدادونو روزنه وکړې شي چې یو ریښتونې لید، او یو هر اړخیز شخصیت په لاس راوړې شي او انساني کمال ته نزدې شي.

جنسي بې لارې او د هغې علاج

د پیداوښت په نظام باندې د راغلي طبیعي قانونونو د حدونو څخه وتلو ته انحراف او بې لاري ویل کیږي.
جنسي غریزه چې خداي پاک هغه د انسان د خېر او کمال لپاره او د انسانانو د نسل د باقي پاتې کیدو لپاره د انسانانو په وجود کښې ایخې ده، کیدې شي چې ځینې خلک دا غریزه د بدۍ په لار کښې استعمال کړي.
ځان په حرامو شهوتونو مړول یو ډول انحراف او بې لارې توب دے چې بدن او روح کمزورې کوي او دا ډول شهوت د انساني طبیعت په اپوټه دے.
په ځوانانو کښې د دا ډول عادت پیدا کیدل له هر څه نه زیات د هغوي د ارادې طاقت کمزورې کوي او د هغه شخصیت له منځه وړي او تباه کوي یې.
بې لارې شوې ځوان په دې کار سره د خپل درک او پوهې او عقل طاقت کمزورې کوي او ځان لپاره د زر بوډا شونې وسیله جوړوي.

د انحراف وسیلې

کله چې انسان لوییږي او د بالغیدو وخت ته ورسیږي په هغه وخت کښې د بې لارۍ وسیلې ډېرې زیاتې وي او دا ممکنه ده چې د ډېرو ځوانانو په ژوند کښې داسې وخت راشي چې د هغوي شهوت راویښ کړي او په اخر کښې د هغوي د پلیتۍ بې لارۍ وسیله جوړه کړي.

داسې جنسي خيالات چې خلک د بې لارۍ اړخ ته بيايي، هم د ځوانانو د بې لارۍ سبب جوړيږي. او دريم سبب چې انسان جنسي بې لارۍ اړخ ته دعوت کوي هغه شيطاني وسوسې دي چې پداسې حال کښې پکار ده چې د شيطاني وسوسو نه خداي پاک ته پناه يوسي، لکه څنګه چې قران فرمايلي دي:

بسم اللّٰه الرحمن الرحيم

قل اعوذ برب الناس * ملك الناس * اله الناس * من شر الوسواس الخناس * الذی يوسوس فی صدور الناس * من الجنه والناس.

کله چې انسان په داسې ځاي کښې ګېر شي چې شهوت اړخ ته بلګونکې ماحول وي نو په هغه کښې ځينې غوښتې څرګنديږي. شيطان دا غوښتې د هغه په نظر کښې ښکلې او زړه راښکونکې کړي، په زړه کښې دننه او پټې طريقې سره هغه د هغې بد کار کونې ته وسوسه کوي. او له بل اړخه عقل هم د انسان دننه مقابلې ته پاڅيږي او د هغه کار کول جائز وګني.

شيطان د بې لاريتوب لپاره له زړه راکښوونکو او جنسي څيزونو نه ګټه اخلي او سړے نامشروعه جنسي شهوت ته غواړي، د دې په مقابله کښې عاقلان، پوهان او الهی پيغمبران او هدايتکونکي، انسانان د عقل او فطرت په وسيله خبر ته هدايتوي او مشروعې جنسي اړيکې ته يې بلګي.

د انسان دننه دا جنګ، يعنې د عقل او شهوت مقابله، د ايمان او د نفس د غوښتنو مقابله، د الهی او شيطاني طاقتونو مقابله، به تل جاري وي. په بيله توګه د بالغيدو په لومړيو کښې دا مقابله ډېره څرګنديږي او د عمر تر اخره جاري وي. او د ژوند په بيلا بيلو وختونو کښې هر يو طاقت چې زورور شي د سړي شخصيت هماغه اړخ ته ځي او هماغه شان لوييږي.

که عقل او ايمان په هغه باندې حاکم شي نو هدايت شي او ريښتونکې شي او که شهوت او شيطان په هغه باندې مسلط او غالب شي نو بې لارې، ګمراه او نقصاني به شي.

حکم کوونکې او بلګونکې نفس د انسان په وجود کښې دا کوښښ کوي چې ـ د شيطاني وسوسو په وسيله – په هغه باندې غالب او بريالی شي او هغه د خپلو غوښتو په بند کښې راولي او انسان داسې لار ته راولي چې په ظاهره يې ګناه او فساد معلوم نه وي. له بل اړخه عقل دا کوشش کوي چې د ايمان په مرستې سره د

نفس واګي په خپل لاس کښې واخلي هغه کانټرول کړي او خېر او کمال او د بدن او روح سلامتیۍ ته يې هدايت کړي.
دې ته په پام سره د انسان شخصيت تل د عقل او شهوت، خېر او فساد، پاکۍ او پليتۍ، سلامتيۍ او بې لارۍ په کشمکش کښې دے او دا جنګ او نښت به تل جاري وي.
يوازينې کس چې د جنګ په دې ميدان کښې، ژوندې او روغ پاتې شي هغه کس دے چې ځان د ايمان او تقوی په اسلحه مزبوت کړي او د ځوانۍ له لومړيو نه، په ځان جوړونې او نفس سره په جهاد کونې بوخت شي.
پکار دي چې دې خبرې ته پام وکړو چې دا کار کيدې شي او خداي پاک – چې يوازينې قدرت او د توکل ځاي دے او د کمزوري انسان ته له بلاګانو نه نجات ورکوونکې دے – د دعا او عبادت په وسيله د هغه انسان مرستې ته رسيږي او هغه په دغه هميشني جنګ کښې برياليۍ کوي.
په تاريخ کښې داسې ډېر انسانان شته چې د ژوند په ټولو ډګرونو، بهرني او دنني، نفساني او ټولنيزو جنګونو کښې برياليي شوي او سرلوړي شوي دي او خپل ټول عمر يې ښه په فخر سره تېر کړے دے.

صحيح نظر او ليد

قرآن کريم ، د حضرت يوسف(ع) د ځوانۍ ورځې بيانوي چې هغه څرنګه د بالغيدو او ځوانۍ په حساس وخت کښې د خپلې زماني د تاريخ په يو خطرناک امتحان او ازميښت کښې ګېريږي او په خپلې کلکې ارادې او نه خرابيدونکي ايمان په وسيله د خداي پاک له هغه امتحانه بهر راوځي. او د شرافت، عفت او پاکۍ په لوړ مقام ودريږي او د هغه شخصيت به د ځوانانو لپاره د يو کاملې نمونې په توګه تل باقي پاتې وي.
مؤمن ځوان، په صحيح نظر سره چې له اسلامه يې اخستې دے، په دې پوهيږي چې هر يوه ناخوښه پيښه چې په ژوند کښې مخې ته راځي – پداسې حالت کښې چې هغه کار يې پخپله نه وي کړے- هغه د خداي له اړخه امتحان او ازميښت ګڼلې شي چې د هغې هدف او مقصد د انسان د ژوند کمال او ترقۍ ته رسول دي.

د خداي له اړخه راستولې شوې رهبرانو او لويو پوهانو ژوند ليک ته چې په تاريخ کښې وګورو چې له هغو نه زياتو کسانو په زوره سختو او ډول ډول پيښو سره ژوند کړے دے او په نتيجه کښې د هغوي په ځوانې کښې برياليتوب د هغوي د هغه صبر او د سختو په وړاندې د ولاړتيا نتيجه ده چې په وړوکوالي او ځوانې کښې يې داسې صبر کړے دے.

ځوانان او د کورنۍ مشري

لیک: مهري زينهاری

اوولس کلن يم. کله کله راته ځان ډېر سپک ښکاره شي او ځان بريالې نه وينم ځکه چې مور او پلار راسره لکه د ماشومانو کار کوي او زما خبرو ته څه اهميت نه ورکوي او زما رواني او د مينې اړتياوې نه پوره کوي هغه اړتياوې چې هر ځوان لپاره ضروري دي زما دا خوښه ده چې د لږ وخت لپاره ملګرو سره کينم او هغوي ته د زړه درد بيان کړم خپلو کښې خبرې وکړو او وخاندو! کله چې په مدرسه کښې د تربيت کوونکو، استاذانو نصيحتونه واورم نو ځان هيله من کړم خو څنګه چې کور ته ورسيږم او د مور پلار يو بل سره او ځان سره غصې اوينم، نو په ټولو هيلو او اميدونو مې اوبه توې شي. ستا نه غواړم چې غم مې وکړې او ماته څه لار وښيې.

* * *

دا د داسې ډېرو ځوانانو د زړه خبرې دي چې د مور پلار د روزنې د طريقې نه د ناپوهۍ په وجه په دې مسئلو کښې راګېر شوي دي.

له همدې وجې مونږ دا غوره وګڼله چې د دې خبرو ځواب او لارښود سره سره د ميندو او پلارانو لپاره هم څو تربيتي خبرې وکړو چې هغوي د زامنو د مينې او رواني اړتياؤ ته په پام سره او د هغوي پوره پيژندنې سره د خپلو ځوانانو، صحيح روحي او بدني روزنه وکړي.

د ماشوموالي ختميدو سره او د بالغيدو سره ځواني شورو کيږي چې سړي د ژوند د ټولو ارزښتمن وخت دے او ځوانان نوي اړتياوو او مشکلاتو سره

مخامخ کوي لکه: د عزت احساس، د مذهب ضرورت، استقلال او ځان غوښتل او داسې نورې روحي مسئلې چې ځوانان ګډوډ کوي. د ځوانانو د تربيت او روزنې لپاره د ټولو نه مشکل شې هغه ته صحيح او علمي تربيت احساس ورکول دي. له همدې وجې هغه مور پلار په يوه لويه ناپوهۍ او غلطۍ کښې پراته دي چې د ځوانانو د مشکلاتو ټول سبب د هغه مدرسه او استاذان ګڼي او هغه سره د خپلو کړو وړو نه غافل او بې خبره دي هغوي لکه د شمشتۍ خپل خول کښې خپل سر وردننه کړے دے او ځوانانو سره د خپل بد رفتار او بدو کړو وړو غافل او بې خبره دي.

بې شکه چې په وړوکوالي کښې تربيت هم د سړي د ځوانۍ لپاره بنسټ وي. کوم ماشومان چې هوښيار مور پلار لري نو هغوي يوې ښې کورنۍ کښې تربيت شوي او روزل شوي دي، نو په ټولنه کښې هم ډېر زر نورو سره ځان سموي او زر ترې يو شخصيت جوړيدې شي. د هغه خلکو په اړوته چې په وړوکوالي کښې له صحيح تربيته محروم وو او د مور پلار د ناپوهۍ او د فاسد او ناکاره کورنۍ لرلو له وجې بد تربيت شوي وي، هغوي په ځوانۍ کښې خلکو سره ښه ژوند نه شي کولې او خپله ټولنيزه ذمه واري ښه نه شي ترسره کولې.[1]

لايق او تکړه تربيت کوونکې هغه ځوک دے چې يو ښه او حساب شوي پروګرام سره د ځوانانو مينه او خوښه بدله کړي هغه منظمه کړي، له يو اړخه د هغوي احساسات په ښې طريقې سره خړوب کړي او له بل اړخه هغوي د طغيان اود حد نه د وتلو نه منعې کړي.

په کومو کورنو کښې چې پلار ځوانانو سره په مينه او کښيناستلو سره او مور د هغوي سره په مينه او د زامنو او پلار تر مينځ د يو بل په پوهولو (تفاهم) سره ځوانانو ته هيله ورکړي، د ژوند اود کور په پيښو کښې د هغوي له ليدتوګو او نظراتو نه ګټه واخلي، د هغوي په ارادې، ايمان او دورانديشۍ کښې کوښښ وکړي، داسې کورنۍ د خپل اولاد ډېر لوي خدمت کړے دے.

د اسلام خوږ پيغمبر(ص) فرمايي:

أُوصيکُم بِالّسبّانِ خيرا فَاِنّهم اَرَقُ أفئِدَةً

---

[1] . "بزرگسال و جوان"، علامه فلسفی، 2ټوک، 3657مخ.

تاسو ته دا نصیحت کوم چې ځوانانو سره نیکي وکړئ ځکه چې د هغوي زړونه نازک (نرم) دي او ډېر زر خفه کیږي.
د پیغمبر(ص) په خبرو باندې عمل په دا رنګ دے چې د هغوي مشروعې اړتیاوې پوره کړو او د هغوي روح خړوب کړو، او دا لازمه خبره ده چې د هغوي اړتیاوې پوره کول د هغوي روحیات (عادتونه او خواهشونه) پیژندلو ته اړتیا لري.
له ټولو نه زیات چې ځوانان ورسره بې لارې کیږي او اخر کښې هم تباه و برباد شي هغه دوه څیزونه دي: یا خو د هغوي فطري غوښتې پوره شوي نه دي او هغوي پرې ملامته شوي دي او یا دا چې د هغه د ځینې غوښتو په پوره کیدو کښې زیاتې شوې دے او له حد نه زیاته ورته پاملرنه شوې ده.[2]

د ځوانانو د شخصیت درناوې

د ځوانانو د روحي اړتیاوو څخه یو په هغوي کښې د شخصیت د احساس ویښېدل دي او د هغې شخصیت د ساتلو سره د هغه مینه کول دي. یو ځوان دا خوښه وي چې د هغه دې احترام او درناوی وشي او دا شې د ځان لپاره د ټولنې د پاملرنې نښه ګڼي او له دې کاره خوند اخلي، هغه دا خوښوي چې په خپلو همزولو کښې دې عزت او درناوې ولري او په کورنۍ کښې دې هم یو څوک وګڼل شي.
د کوم یو ځوان نظر او لیدتوګه چې د کور په کارونو کښې پکار راوستل شي، د هغه خبره واوریدل شي، پلار او مور ورسره لکه د یو خوږ ملګري اوسي او هر وخت یې احترام او درناوی کوي، هغه دا کوښښ کوي چې ځان له بدو وساتي له داسې کارونو ځان وساتي د کومو په سبب چې د هغه مقام او مرتبه کمیږي.
امام صادق(ع) فرمایي:
"عَلیكَ بالاَحْداثِ فَاِنّهم اَسرَعُ اِلی كُلِّ خَیرٍ[3]"

---

[2] . "جوان"، علامه فلسفی، 1ټوک، 334 مخ.
[3] . وسایل الشیعه، 11ټوک، 448مخ، ح1

تاسو باندې لازمه ده چې ځوانانو ته پاملرنه وکړئ ځکه چې د خبر په کار کښې هغوي له نورو نه زيات وړاندې دي.

کله چې پيغمبر(ص) په مکه کښې د خپل رسالت اعلان وکړ، د هغه اړخ ته له ټولو زيات تلونکي، ځوانان وو چې خپل نرم او لطيف روح سره، او خپل ميړنتوب سره، په ډېره مينه او عشق سره يې د پيغمبر(ص) خبرې واوريدې او په حکمونو يې عمل وکړ او همدا خبره د قريشو د لويانو د غصې سبب شوه، پيغمبر(ص) به خپل ډېر کارونه د دې ځوانانو په سبب کول او په خپلو بيلا بيلو او مناسبو طريقو سره به يې هغوي خپلې لارې ته هيله من کول او د هغوي له نظريو او ليدتوګو به يې ګټه اخستله.

د هغه ځوان په اړوند چې مور پلار سره يې قدر نه وي او په کارونو پورې يې مسخره کوي او هر وخت پرې اعتراض کوي او د وړې وړې غلطۍ په وجه ملامته کيږي او هره ورځ سختو او بې ځايه غصو سره مخامخ وي او مور پلار يې ملامته کوي، داسې ځوان ځان سره د حقارت او سپکاوي احساس کوي او د دې روحي حالت نه تل خفه وي او اخر دا چې بې لارۍ ته مخه کړي.

امام صادق عليه السلام د شرارت او بې لارۍ وجه حقارت او پستي او سپکاوې ګڼي، فرمايي:

مَنْ هانَتْ عَلَيه نَفْسهُ فَلا تَأْمَنْ شَرّه[4]

کوم يوکس چې د هغه نفس او ځان هغه سپک ګڼي د هغه د شر او بدۍ نه په امان نه يې.

هغه انسانان چې په زړه کښې غُټې لري او بد کسان دي هغوي د خپلو روحي اړتياوو پوره کولو لپاره او ځان ته د نورو پام راړولو لپاره، بدو او ناخوښو کارونو ته لاس اچوي او ځان د قانونونو، ادبونو، او ټولنيزو رسمونو پر خلاف معرفي کوي او خلکو ته يې ښايي.

---

[4] . تحف‌العقول، ترجمه شوې، 512 مخ.

غصه نه، مینه

ځوان د ګل د هغه ښاخ غوندې دے چې ډېرې پاملرنې ته اړتیا لري، هغه د مناسب بدني خواراک نه علاوه، مناسب روحي خوراک ته هم اړتیا لري. کله چې ترې یوه خطا او غلطي وشي نو پکار دي چې د ملګرو او موجودو کسانو په وړاندې هغه داسې ملامته نه کړې شي چې هغه په خپل غلط کار لازیات ټینګ شي.

پلاران او میندې پکار ده چې په دې خبره پوه شي چې د ځوان ناروغه روحي حالت یو طبیعي شې دے او د دې لپاره چې ځان له ماشوموالي وباسي او د ځوانۍ وخت کښې قدم کیږدي نو د روحي مشکلاتو سره مخامخ کیږي او د ناپوهۍ له وجې ترې ځینې غلطۍ او خطاګانې کیږي، پکار دي دا غلطۍ په صبر، ظرافت او پوهې سره نالیدلې وګڼې او په ماهرانه طریقې سره یې لرې کړې له همدې وجې امیرالمؤمنین علی(ع) فرمایي:

جَهْلُ الشباب معذورٌ[5]

د ځوان د نه پوهیدو عذر او معافی غوښتل قبلیږي.

له همدې وجې میندې او پلاران پکار دي خپلې تربیتي خبرې داسې بیان کړي چې د ځوانانو د ملامتۍ سبب ونګرځي، نو د تربیت او متوجه کولو د ټولو نه ښه شکل او طریقه د داسې جملو او ټکو استعمالول دي چې کنایه او شاره وي او دا کار به ډېر اثر هم لري.

حضرت امام علي(ع) فرمایي:

تلویحُ زَلّةِ العاقِلِ لَهُ اَمَضّ مِن عِتابِهِ[6]

عاقل سړے کنایې سره متوجې کول د هغه لپاره د (مخامخ) ملامته کولو (سزا ورکولو) نه زیات اثر لري.

له بده مرغه ځینې پلاران او میندې د خپلو ځوانانو د اصلاح او تربیت په نیت خپل ملامته وونکي ټکي بیا بیا وایي او هغه د خلقو په وړاندې ملامته کوي، له دې نه غافل وي چې د ملامتۍ تکرار او بیا بیا ویل اپوټه اثر لري.

---

[5] . غررالحکم، 372 مخ.

[6] . غررالحکم، 348 مخ.

امام علی(ع) فرمايي:

اَلاِفراطَ فی المَلامَةِ يَشُبُّ نيرانَ اللّجاج[7]

په ملامتی کښې زياتې کول، د دښمنی او لجاجت اور لا زياتوي.

د تربيتي خبرو او د مطلب د بيانولو له ټولو نه ښه طريقه د داسې جملو او الفاظو استعمالول دي چې له مينې او ادب نه ډک وي.[8]

که ځوان په دې خبره پوه شي چې پلار او مور نصيحتونه يې د زړه سواندي او د هغه د راتلونکي ښه وخت د غوښتلو لپاره دي نو د هغوي خبرو ته غوږ نيسي او مني يې، خو که دا محسوسه کړي چې دا خبرې هغوي د خود خواهی(ځان غوښتې)، غرور، او استبداد له وجې دي، نو اپوټه کيږي او د هغوي په وړاندې مقابله کښې ودريږي. په اخر کښې د اميرالمؤمنين حضرت علی(ع) يو بل روايت ته اشاره کوو چې فرمايي:

وَلَدُک ريحانتك سَبْعا و خلوتك سَبْعا ثم هو عدوّك اَو صديقُك[9]

ستا زوې تر اوو کالو پورې ستا د لاس ګل دے چې ستا په اختيار کښې دے، او د ژوند په دويمو اوو کالو کښې ستا خدمتکار او مطيع (خبره منونکې) دے، (بيا په ځوانی کښې) يا ستا دښمن دے يا دې ملګرې دے.

دا روښانه ده چې په وړوکوالي کښې د مور پلار او د استاذانو د تربيت طريقې په ځوانې کښې اثر لري، هغه پلار يا مور چې په صحيح بنسټ صحيح طريقه يې خپل ځوان تربيت کړے او روزلے وي او د هغه احترام او درناوې يې کړې وي نو زوے هم د هغه دوست او ملګرې وي. او د دې په اپوټه که په غلطې طريقې يې لوي کړې وي او د خپل ځوان جائزو غوښتو ته يې پام نه وي کړې نو هغه د ځان لپاره يو کينه کښ دښمن تربيت کړے دے.

---

[7] . بحارالانوار، 23ټوک، 114مخ.

[8] . لکه څنګه چې لقمان پيغمبر خپل زوي ته د ښو کارونو لکه مونځ، د ښو کارونو حکم کول او له بدو نه منعې کولو، د عبادت او نورو، د وصيت په وخت د "يابُنَیّ، اې زويه" ټکي پکار راولي. سوره لقمان آيه 16

[9] . د نهج‌البلاغې، ابن‌ابي‌الحديد شرح، 20ټوک، 343 مخ.